

DE ONTBINDING VAN HET HUWELIJK DOOR DE DOOD

door W. DELVA

Gewoon Hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Gent

I. INLEIDING

1. Een geldig gesloten huwelijk mag niet naar willekeur ontbonden worden : de maatschappelijke orde en rust enerzijds, het belang van de echtgenoten en hun kinderen anderzijds, verzetten zich hiertegen. De onverbreekbaarheid van het huwelijk behoort tot de grondslagen van onze sociale orde (1).

2. Daarom wordt het huwelijk slechts ontbonden door de dood van één van de echtgenoten (art. 227, 1°, B.W.) of door echtscheiding (art. 227, 2°, B.W.).

3. Zoals voor het canoniek recht is in het burgerlijk recht de dood van één van de echtgenoten de normale manier waarop het rechtsgeldig gesloten huwelijk ten einde komt.

Bedoeld wordt de lichamelijke dood : de burgerlijke dood, die eertijds bestond (zie voorheen ook art. 227, 3°, B.W.), werd afgeschaft bij artikel 13 G.W.

4. De vraag te weten op welk ogenblik de lichamelijke dood met zekerheid vaststaat, is een medische vraag (2).

II. VERPLICHTINGEN DIE OP DE LANGSTLEVENDE ECHTGENOOT WEGEN

A. WAKEN OVER DE AANGIFTE VAN OVERLIJDEN

5. Het is voor de hand liggend dat de overlevende echtgenoot die wil aanspraak maken op de hem toegekende rechten inzake lijkbezorging (zie verder, nr. 9) insgelijks de verplichting heeft te waken

(1) Cass., 3 mei 1958, R.C.J.B., 1959, 229.

(2) Zie VAN TILL-D'AULNIS DE BOUROUILL, H. A. H., *Doodscriteria, Achtergronden van de verwarring en een poging tot verheldering*, T.P.R., 1974, 495 e.v.; — MATTHYS, J., *Bedenkingen ten behoeve van een transplantatiewet*, R.W., 1971-1972, 161 e.v., vooral 217-221, nr. 37-40; — DIERKENS, R., *De biologische mens in het recht*, T.P.R., 1972, 197 e.v.

over de te verrichten aangifte van overlijden. Immers, het is slechts nadat de aangifte gedaan is geworden, en dat begrafenis- of crematieverlof werd verkregen van de ambtenaar van de burgerlijke stand (althans in de regel), dat de teraardebestelling of de crematie mag geschieden. Maar dit betekent niet dat de overlevende echtgenoot zelf de aangifte van overlijden zou moeten doen : er bestaat hieromtrent geen verplichting, zoals die wel bestaat voor de aangifte van een geboorte (zie immers art. 78 B.W.).

B. BOEDELBSCHRIJVING DOEN OPMAKEN

6. De langstlevende van de echtgenoten moet, ingeval hij met gemeenschap van goederen is gehuwd, een boedelbeschrijving doen opmaken (art. 1442, eerste lid, B.W.). Deze verplichting wordt de langstlevende echtgenoot opgelegd ter bescherming van de erfgenamen van de overledene, en ter beveiliging van de derden wanneer de vrouw zich op het beneficium emolumenti beroept (art. 1483 B.W.).

Voor het opmaken van de boedelbeschrijving is echter geen termijn gesteld; artikel 1456 B.W. krijgt geen toepassing (1).

Het ontbreken van een boedelbeschrijving heeft niet ten gevolge dat de gemeenschap voortduurt, en dat de verdeling niet zou kunnen geschieden (2), maar wel dat de omvang van de gemeenschappelijke goederen zal kunnen bewezen worden door alle bewijsmiddelen en zelfs door algemene bekendheid (art. 1442, eerste lid, B.W.).

Moet een boedelbeschrijving worden opgemaakt wanneer de gemeenschap geen activa bezit? In die zin is er rechtsleer en rechtspraak (3); doch het lijkt aangewezen in dit geval een proces-verbaal van niet-bevinding te laten opmaken (4).

7. Is de overlevende echtgenoot de met gemeenschap van goederen gehuwde vrouw en wil zij de bevoegdheid behouden om van de gemeenschap afstand te doen, dan moet zij binnen drie maanden na de dag van het overlijden van haar man een getrouwe en nauwkeurige boedelbeschrijving doen opmaken van alle goederen van de gemeen-

(1) DE PAGE en DEKKERS, X, I, nr. 666; — KLUYSKENS, VIII, nr. 213; — RENAULD, J., *Droit patrimonial de la famille*, I, nr. 1025.

(2) Art. 1442, eerste lid, aanhef, B.W.; — Brussel, 4 juni 1968, *Pas.*, 1968, II, 240.

(3) Zie : KLUYSKENS, VIII, nr. 215; — Gent, 3 februari 1953, *R.W.*, 1952-1953, 1694.

(4) DE PAGE en DEKKERS, X, I, nr. 678; — RENAULD, *o.c.*, I, nr. 1027; — BAETEMAN, G., DELVA, W. en CASMAN, H., *Overzicht van rechtspraak*, 1961-1971, *Huwelijksvermogensrecht*, T.P.R., 1972, 510, nr. 136 bis.

schap; boedelbeschrijving die wordt opgemaakt bij notariële akte, op tegenspraak van de erfgenamen van de man of dezen behoorlijk opgeroepen zijnde, en met vermelding bij de sluiting van de akte dat de door de notaris opgemaakte boedelbeschrijving waar en oprecht is (art. 1456 B.W.).

8. Zijn er minderjarige kinderen, dan dient de langstlevende echtgenoot — het weze de man, het weze de vrouw — als voogd er zorg voor te dragen dat, in tegenwoordigheid van de toeziende voogd, een boedelbeschrijving zou worden opgemaakt van de goederen van de minderjarigen (art. 451, eerste lid, B.W.). Deze, insgelijks in notariële vorm opgemaakte akte, is onmisbaar om de minderjarigen te beschermen tegen mogelijke verduistering van goederen en tegen slecht beheer, om de latere voogdijrekeningen te controleren, en om de uitgaven voor het beheer te laten bepalen.

De sancties bij het ontbreken van die boedelbeschrijving zijn zeer verscheiden: de voogd kan wegens onbekwaamheid of ontrouw van de voogdij worden ontzet (art. 444 B.W.); hij verliest ieder recht om zijn op de dag van de boedelbeschrijving bestaande en er niet in opgetekende schuldvorderingen tegen de minderjarigen of ex-minderjarigen te doen gelden (art. 451, tweede lid, B.W.); hij verliest als ouder het wettelijk genot van de goederen van die kinderen (art. 1442, tweede lid, B.W.).

III. AANSPRAKEN VAN DE LANGSTLEVENDE ECHTGENOOT

A. LIJKBEZORGING — LIJKVERBRANDING

9. Tijdens zijn leven, en dit bij wege van uiterste wilsbeschikking, heeft de vooroverleden echtgenoot zijn lijkbezorging kunnen regelen. Hij kon vrij de bestemming van zijn lijk bepalen (1), en zelfs, in een zekere mate, kon hij om niet — doch niet onder bezwarende titel — over zijn lijk beschikken (2), vermits ook dit een persoonlijkheidsrecht betreft (3); en dus heeft hij in beginsel vrij — doch wel in overeenstemming met de wet, de openbare orde en de goede zeden — zijn voorkeur voor een begrafenis of een lijkverbranding kunnen te kennen geven.

(1) DIERKENS, R., *Lichaam en lijk*, nr. 212 en volg.

(2) DIERKENS, R., *o.c.*, nr. 263.

(3) BLANPAIN, R., *De regeling van de begrafenis*, R.W., 1958-1959, 1633; — Cass., 3 juli 1899, *Pas.*, 1899, I, 318.

Het recht om de bestemming van het lijk te bepalen is inderdaad eigen aan de levende persoon, en pas wanneer de overledene zijn wil niet of niet duidelijk heeft te kennen gegeven komt het recht van de familie daartoe aan bod (1).

10. Heeft de overledene geen uitgesproken voorkeur laten blijken, dan is het aan de langstlevende echtgenoot, en zoniet aan de naastbestaanden, om te beslissen. Het gaat immers om een extra-patrimoniaal recht dat niet toekomt aan de erfgenamen doch wel aan de verwanten die de persoon van de overledene voortzetten en niet noodzakelijk zijn vermogen (2). Het wordt een verwanten-voorrecht genoemd (3); ik zou het kortweg een verwantenrecht heten.

Daarom, en gezien de huwelijksband de filiatiebanden primeert, heeft de langstlevende echtgenoot voorrang om te beslissen (4), tenzij deze van de vooroverleden echtgenoot gescheiden leefde (5).

Bij uiteenlopende meningen tussen de andere nabestaanden is het de bloedverwant die met de vooroverledene de sterkste affectieve banden had aan wie de beslissing toekomt.

11. In geval van begraving is het derhalve ook, in principie, de langstlevende echtgenoot die de begraafplaats kiest (6).

12. De langstlevende echtgenoot, die in principie bevoegd is om in de lijkbezorging te voorzien, kan insgelijks, wanneer de overledene niet anders beschikt heeft of geen andere voorkeur heeft laten blijken (zie boven, nr. 9), crematieverlof aanvragen (7).

(1) DIERKENS, R., o.c., nr. 286 e.v.

(2) DE PAGE en DEKKERS, IX, nr. 10-17; — DIERKENS, R., o.c., nr. 279 en volg., vooral nr. 281-284.

(3) DEKKERS, III, nr. 394; — DE BRUYNE, J., *Een verwantenvoorrecht: het regelen van de wijze en de plaats van de begrafenis indien de overledene desbetreffend niets bepaald heeft*, R.W., 1960-1961, 823.

(4) In die zin ook: DEKKERS, III, nr. 394.

(5) DE PAGE en DEKKERS, IX, nr. 30.

(6) DE BRUYNE, J., l.c.; — Brussel, 19 maart 1968, R.G.A.R., 1969, nr. 8324; — Rb. Hoei, 31 januari 1962, J.T., 1962, 322; — Rb. Namur, 9 juni 1970, J. Liège, 1970, 86; — Rb. Luik, 16 november 1972, J.T., 1972, 751; R.Not.B., 1973, 81.

(7) Zie Wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging, art. 20 e.v.; Ministeriële omzendbrief van 21 oktober 1971 betreffende de toepassing van de wet; de K.B. van 19 januari 1973 en 22 januari 1973, en de M.O. van 4 april 1973.

B. BIJZONDERE RECHTEN VOOR DE OVERLEVENDE VROUW

13. De rouw van de vrouw komt ten laste van de erfgenamen van haar vooroverleden man, ook al heeft de vrouw afstand gedaan van de gemeenschap (art. 1481, eerste en derde lid, B.W.).

14. De weduwe insgelijks, onverschillig of zij de gemeenschap met dewelke zij gehuwd is aanvaardt dan er afstand van doet, heeft gedurende 3 maanden en 40 dagen die haar verleend zijn om een boedelbeschrijving op te maken en zich te beraden, een recht van bewoning en een recht op levensonderhoud lastens de gemeenschappelijke massa (art. 1465 B.W.).

15. Zij kan aanspraak maken op een weduwepensioen wanneer de echtgenoot werknemer was van de overheid of van een tot pensioenregeling verplichte onderneming (1) of een zelfstandige (2).

C. RECHTEN WAAROP ZOWEL DE OVERLEVENDE MAN ALS DE OVERLEVENDE VROUW KRACHTENS DE WET AANSPRAAK KUNNEN HEBBEN

1. *Begrafeniskosten*

16. Naast de overlevingspensioenen (zie boven, nr. 15) en de overlevingsrente (zie verder, nr. 18) wordt soms aan de naastbestaanden ook een uitkering ineens gedaan om tegemoet te komen in de buitengewone uitgaven die het overlijden meebrengt. De uitkering wordt, naar geldend recht, alleen toegekend aan de werknemers en de daarmee gelijkgestelden die onder de toepassing vallen van de ziekte- en invaliditeitsverzekering enerzijds, van de arbeidsongevallen- en beroepsziektenwetgeving anderzijds. De uitbetaling geschiedt aan degene die de begrafeniskosten werkelijk heeft betaald, en wel bij voorrang aan de overlevende echtgenoot of het kind dat met de overlevende samenwoonde (3), maar niet aan hem die, zonder deze kosten gedragen te hebben, toch tot de nalatenschap komt als erfgerechtigde (4).

17. Er moge aan herinnerd worden dat de begrafeniskosten in verhouding tot de stand en het vermogen van de overledene bevoorrecht

(1) LENAERTS, H., *Inleiding tot het sociaal recht*, 1973, nr. 93 en 94.

(2) LENAERTS, H., *o.c.*, nr. 96 en 97.

(3) LENAERTS, H., *o.c.*, nr. 109.

(4) LENAERTS, H., *o.c.*, l.c.

zijn op al de roerende goederen van de overledene (1); dus op de roerende nalatenschap (2), en niet op het vermogen van de erfgenaam die met het oog op de uitvaart bestellingen heeft verricht, al staat deze laatste hiervoor in met zijn goederen als schuldenaar (3).

2. *Overlevingsrente*

18. Bij overlijden ingevolge een arbeidsongeval of een beroepsziekte van de kostwinner, het weze de man het weze de vrouw, wordt de bestaanszekerheid van de nabestaanden verzekerd door de uitkering van een rente. De overlevingsrente wordt in de regel toegekend aan de nabestaanden die rechtstreeks voordeel haalden uit het loon van de overledene; welke voorwaarde geacht wordt rechtens vervuld te zijn door de overlevende echtgenoot en door de kinderen die gerechtigd zijn op kinderbijslag en in elk geval tot hun 18 jaar. In tegenstelling tot de eigenlijke pensioenregelingen wordt de weduwnaar op dezelfde voet geplaatst als de weduwe (4).

3. *Recht tot overneming van een kleine nalatenschap*

19. Bij voorrang heeft de overlevende echtgenoot, die niet uit de echt noch van tafel en bed gescheiden mag zijn en die medeëigenaar is van de goederen die tot de kleine nalatenschap behoren, het recht tot overneming, naar schatting, hetzij van de woning bij het overlijden door de *de cuius*, zijn echtgenoot of een van zijn afstammelingen betrokken, benevens de stoffering, hetzij van het huis, de meubelen, alsmede van de gronden die de bewoner van het huis persoonlijk en voor eigen rekening in gebruik had, het landbouwmateriaal en de dieren tot de bebouwing dienende, of de goederen, de grondstoffen, de beroepsvoorwerpen en andere hulpmiddelen die aan het handels-, ambachts- of nijverheidsbedrijf zijn verbonden (5).

4. *Erfrechten als langstlevende echtgenoot*

20. De overlevende echtgenoot erft uitzonderlijk in volle eigendom, wanneer de vooroverleden medeëchtgenoot geen bloedverwanten in

(1) Art. 19, 2°, W. 16 december 1851; — zie DELVA, W., *Voorrechten en hypotheeken*, 1973, 66.

(2) Cass., 29 maart 1878, *Pas.*, 1878, I, 197.

(3) Cass., 29 maart 1878, *gecit.*; — Cass. fr., 22 oktober 1946, *D.*, 1947, 69.

(4) LENAERTS, H., o.c., nr. 101.

(5) Art. 4, W. 16 mei 1900; — zie verder : DE ZEGHER, J., A.P.R., *Tw. Kleine nalatenschappen*.

erfelijke graad en ook geen erkende natuurlijke kinderen achterlaat, noch andere onwettige verwanten indien de *de cuius* zelf een onwettig kind mocht zijn (art. 767, I en art. 765 en 766 B.W.). Zoniet erft hij — en het is het *quod in plerisque* — een vruchtgebruik (art. 767, II), vermits er wel altijd één andere erfgenaam is dan de staat (zie art. 768 B.W.).

Vereist is evenwel dat de overlevende echtgenoot niet uit de echt, noch van tafel en bed gescheiden is, en dat de vooroverleden echtgenoot niet anders over zijn nalatenschap beschikt heeft (arg. art. 767, II, par. 4) vermits de langstlevende echtgenoot geen voorbehouden erfdeel heeft (art. 913 e.v. B.W.).

De iure condendo wordt een verbetering verwacht (1).

5. *Verzorgingsrecht van de langstlevende echtgenoot*

21. Indien de dood een einde stelt aan het huwelijk, en derhalve aan de wederzijdse verplichtingen en rechten van de echtgenoten, dan toch heeft de wetgever ten voordele van de langstlevende echtgenoot die behoeftig is voorzien in een recht op steun (2) — veel juister lijkt me de term verzorging — te verstrekken door de nalatenschap van de overledene (art. 205, par. 2-5 en 208 B.W.).

a. *Juridische grondslag*

22. De *ratio legis* van dit verzorgingsrecht is, enerzijds, het ontbreken van een voorbehouden erfdeel ten behoeve van de overlevende echtgenoot, en, anderzijds, de ontoereikendheid van het erfelijk vruchtgebruik (3).

Het is voor de langstlevende echtgenoot niet een voortgezette steun als uitwas van de hulpverlening tussen echtgenoten (4), vermits het

(1) Zie als recente bijdragen over de ganse materie: BAETEMAN, G. en VASTERSAVONDS, A., *De rechten van de overlevende echtgenoot*, Pre-advies Vlaamse Juristenvereniging, R.W., 1969-1970, 1505; — Vlieghe-Casman, H., *Het patrimoniaal statuut van de langstlevende echtgenoot*, R.W., 1973-1974, 401; — RENS, J. L. en VAN OISTERWYCK, G., *De toestand van de langstlevende echtgenoot*, in *Het notariaat bron van recht en rechtszekerheid*, uitg. Kon. Fed. Not., 1973, 327; — VANQUICKENBORNE, M., *Het erfrecht van de langstlevende echtgenoot; bedenkingen bij een wetsontwerp*, R.W., 1973-1974, 1857; — RAUCENT, L., *Une révolution copernicienne: Le projet de loi de réforme des droits successoraux du conjoint survivant*, J.T., 1974, 309; — en het verzamelwerk onder de naam van RENAULD, J., *Le statut civil du conjoint survivant, dans la pratique et en droit comparé*, 1970.

(2) DEKKERS, I, nr. 171.

(3) Cass., 12 juli 1957, R.W., 1957-1958, 1750.

(4) Art. 212 B.W.; doch zie in die zin nochtans de voorbereidende werken, en DANSAERT, G., *Commentaire de la loi du 20 novembre 1896 sur les droits successoraux du conjoint survivant*, 1898, II, nr. 172.

huwelijk niet meer bestaat; maar het is wel een complementair recht, dat feitelijk moet worden gezien als een verlengstuk van de bij artikel 767 B.W. geregelde erfrechten van de langstlevende echtgenoot, en dat als een verkapte reserve werkt (1).

b. *Aard van het verzorgingsrecht*

23. Het verzorgingsrecht dat naar geldend recht bestaat is een vorderingsrecht (2) en geen erfrecht; dus krijgen de gronden van verval en van uitsluiting om te erven (zie b.v. art. 767, II, par. 8 en 9 B.W.) hier geen toepassing.

24. Het is een subsidiair vorderingsrecht, dat behoefteigheid impliceert in hoofde van de langstlevende echtgenoot (zie verder, nr. 30) binnen het jaar van het overlijden van de medeëchtgenoot (art. 205, par. 2 en 5 B.W.).

25. Dit subsidiair vorderingsrecht wordt uitgeoefend op de successie van de vooroverledene (art. 205, par. 2 en 3 B.W.). Het is immers een last van het netto-actief van de nalatenschap, dus na aanzuivering van de schulden (3).

Dus wordt de uitkering tot onderhoud opgebracht door alle erfgenamen, en, zo nodig, door de bijzondere legatarissen, naar evenredigheid van hetgeen zij genieten (4), doch zonder dat er tussen hen hoofdelijkheid bestaat (5), en zonder *ultra vires hereditatis* gehouden te zijn aangezien het een last van de netto-nalatenschap is en niet van de erfgenamen in persoon (6).

Hieruit wordt nog geconcludeerd dat dit steungeld later niet wegvalt bij het overlijden van de erfgenaam of legataris die tot de uitkering gehouden is (7), aangezien het in werkelijkheid precies om een last van de nalatenschap gaat.

(1) DE PAGE en DEKKERS, I, nr. 546 en 547.

(2) Art. 205, par. 5 B.W.; — VAN BIERVLIET, J., door VAN GOETHEM, F., *Les successions*, 1937, 205, nr. 136.

(3) Cass., 11 mei 1962, R.W., 1962-1963, 1340, doch zonder de legaten uit te sluiten (art. 205, par. 3 B.W.).

(4) Art. 205, par. 3, eerste lid, B.W.; — Cass., 12 juli 1957, R.W., 1957-58, 1750.

(5) Rb. Antwerpen, 26 december 1925, *Pas.*, 1926, III, 24.

(6) DANSAERT, G., o.c., nr. 188; — anders blijkbaar: DE PAGE en DEKKERS, IX, ed. 1973, 333, d.

(7) DANSAERT, G., o.c., II, nr. 190.

Ook mag daarom het steungeld niet verhoogd worden, zelfs niet indien de erfgenamen achteraf tot meer welstand komen (1); maar het mag wel verlaagd en ook al afgeschafd worden, indien de overlevende echtgenoot het minder of niet meer nodig heeft (2).

Tenslotte komt het dan begrijpelijk voor dat, zo het levensonderhoud niet als kapitaal uit de nalatenschap wordt genomen, aan de rechtgebende voldoende zekerheid moet worden verschaft om de uitkering van het onderhoud te waarborgen (art. 205, par. 4 B.W.); en dit naar keus van de erfgenamen (3).

26. Het vorderingsrecht is van openbare orde, omdat de wetgever het verzorgingsrecht heeft gewild : het stoelt immers niet op de onderstelde wil van de vooroverledene — wat ongetwijfeld het geval is met het erfelijk vruchtgebruik ten voordele van de langstlevende — doch heeft een sociale noodzaak tot achtergrond (4).

Dus kan de eerststervende echtgenoot de langstlevende wel onterven, en bijgevolg beroven van het erfelijk vruchtgebruik, doch hem niet het recht op levensonderhoud lastens de nalatenschap ontzeggen noch afbreuk doen aan de bij de wet voorziene modaliteiten inzake dit recht (5).

c. Vereisten

27. De langstlevende echtgenoot mag niet uit de echt gescheiden zijn, want dan is hij geen echtgenoot meer, maar wel ex-echtgenoot, en geldt eventueel een andere regeling.

Indien de overlevende echtgenoot echter van tafel en bed gescheiden is, dan toch kan hij, indien de bij de wet gestelde voorwaarden vervuld zijn, aanspraak maken op een uitkering tot levensonderhoud (art. 205, par. 2 B.W.). Doch in het licht van artikel 308 B.W. kan het slechts mits de scheiding van tafel en bed ten voordele van de overlevende echtgenoot werd toegestaan, vermits deze echtgenoot alleen recht heeft op hulpverlening van de medeëchtgenoot (6).

(1) DE PAGE en DEKKERS, I, nr. 547 bis, B.

(2) DE PAGE en DEKKERS, I, nr. 547 bis B; — DEKKERS, I, nr. 171.

(3) DE PAGE en DEKKERS, I, nr. 547 bis C; — VANISTERBEEK, A., *Des droits successoraux du conjoint survivant*, nr. 156.

(4) DANSAERT, G., *o.c.*, nr. 171.

(5) VANISTERBEEK, A., *o.c.*, nr. 166; — DE PAGE en DEKKERS, I, nr. 547bis E.

(6) In die zin ook het antwoord van de Minister voor Justitie op de vraag nr. 9, dd. 22 maart 1972, van de Heer DAMSEAUX, *R.Not.B.*, 1972, 535. — Anders : DE PAGE en DEKKERS, I, nr. 547, 1°.

28. Er mogen ook geen kinderen uit het huwelijk met de vooroverledene geboren zijn (art. 205, par. 2 B.W.), noch door de vooroverledene geadopteerd zijn (1).

Het feit dat de langstlevende echtgenoot kinderen uit een eerste bed heeft belet niet dat een verzorgingsrecht door die overlevende zou worden gevorderd uit de nalatenschap van de vooroverleden tweede echtgenoot (2).

29. De uitkering moet gevorderd worden binnen het jaar te rekenen van het overlijden van de medeëchtgenoot (art. 205, par. 5 B.W.) — het geval van overmacht buiten beschouwing gelaten (3) — omdat het immers een last is van de nalatenschap die zonder al te lang verwijl met zekerheid vereffend en verdeeld moet kunnen worden. Het is daarom t.a. een vervaltermijn (4).

30. De behoefte van de langstlevende echtgenoot „ten tijde van het overlijden” moet vaststaan (art. 205, par. 2 *in fine*, B.W.).

Ten tijde van het overlijden behoeftig zijn wil zeggen gedurende de periode tot aan het inspannen van de vordering. Is niet meer „ten tijde”, de behoefte die zou ontstaan na verloop van het jaar te rekenen vanaf het overlijden van de medeëchtgenoot.

Behoeftig zijn is niet het ontberen van de middelen om in leven te blijven (5), noch zelfs het missen van wat nodig is voor een menswaardig bestaan (6), maar het komt neer op het niet genieten van dezelfde levensstandaard en levensstaat (7). De jurisprudentie van het hof van cassatie is echter reticent en houdt het blijkbaar nog bij de minimalistische opvatting : behoeftig zijn betekent nood lijden (8); dit in tegenstelling tot de hulp waarvan artikel 212 B.W. gewag maakt en die door de rechtspraak van het hof van cassatie extensief wordt geïnterpreteerd in de zin van recht hebben op dezelfde levensstandaard.

(1) Cass., 13 maart 1970, *R.Not.B.*, 1971, 424, want anders zijn die kinderen levensonderhoud verschuldigd (art. 205, par. 1, B.W.).

(2) Cass., 12 juli 1957, *gecit.*

(3) Rb. Antwerpen, 26 december 1925, *gecit.*

(4) DE PAGE en DEKKERS, I, nr. 547, 3°; — KLUYSKENS, II, nr. 74, 4°.

(5) In die zin Rb. Brussel, 6 maart 1905, *J.T.*, 1905, 734.

(6) Zie aldus o.m. Luik, 14 maart 1928, *J. Liège*, 1928, 90; — Rb. Antwerpen, 26 december 1925, *Pas.*, 1926, III, 24; — Rb. Brussel, 21 juni 1950, *R.P.Not.*, 1950, 276.

(7) Zie : Rb. Antwerpen, 10 november 1954, *J.T.*, 1955, 496, met noot J. MACHIËLS, waartegen de voorziening in verbreking verworpen werd bij arrest dd. 12 juli 1957, *gecit.*; — Rb. Brussel, 6 april 1962, *Pas.*, 1962, III, 75; — en zie RENAULD, J. en GRÉGOIRE, M., *Chronique de jurisprudence, En matière de successions*, *J.T.*, 1969, 81, nr. 30.1.

(8) Zie Cass., 12 juli 1957, *gecit.*; — Cass., 18 oktober 1963, *Pas.*, 1964, I, 179.

d. *Hoegrootheid van de uitkering*

31. De hoegrootheid van het levensonderhoud ten voordele van de langstlevende echtgenoot wordt bepaald in acht genomen enerzijds de behoefte van de overlevende, en anderzijds „naar verhouding van de behoeften van hem die het vordert en van het vermogen van hem die het verschuldigd is” (art. 208 B.W.).

Zoals betoogd (zie boven, nr. 30) wint de idee veld dat dit levensonderhoud dezelfde levensstrend moet kunnen verzekeren.

Er is bovendien veel voor te zeggen dat datgene wat aan levensonderhoud nodig is, niet enkel nodig is in hoofde van de langstlevende echtgenoot doch ook van alle personen die ten zijne laste zijn en jegens wie hij krachtens de wet levensonderhoud verschuldigd is (1).

32. Dit levensonderhoud kan achteraf niet meer vermeerderd worden, wel verminderd indien de positie van de langstlevende echtgenoot verbetert (2).

(1) Vergelijk Cass., 2 januari 1969, R.W., 1968-1969, 1372.

(2) Zie nr. 25.